

S2E1: Krigskorrespondent Nagieb Khaja dækker krigen fra fjendens side

Du lytter til Den Yderste Grænse. Jeg hedder Bjørn Harvig. Jeg har været formand for Eventyrernes Klub. I denne sæson møder jeg ti nulevende danskere, der har rejst ud i verden og på hver deres måde rykket ved vores opfattelse af tilværelsen. Jeg taler med en pilot, en krigskorrespondent, en pelsjæger, en vagabond, en naturfotograf, en ekspeditionsleder, en kunstner, en bjergbestiger, en hesterytter og en astronaut.

The sound of the military jets returns, but the fighters don't seem too worried. They even stop to pick up fruit on the way. But I'm concerned about the NATO plane circling above us. I saw two fighter jets in the air flying very low, possibly targeting us. I'm scared as hell.

Hvad sker der her, Nagieb Khaja? Du er krigskorrespondent, og det er dig, der har optaget lydfilen.

Jeg er på vej væk fra frontlinjen sammen med en gruppe talebanere i Logar-provinsen i Afghanistan. Jeg har fået lov til at være embedded med dem, så de har lige forsøgt at indtage en afghansk militærbase. Og på et tidspunkt så dukker der NATO-fly op i luften. De her fly de dykker, ligesom om de skal angribe os. Så talebanerne og jeg flygter derfra, men bizart nok, så stopper nogle af dem op for at plukke æbler, mens vi bliver jaget af de her NATO-fly, som kan bombe os fuldstændig i smadder, hvis de har lyst til det. Men de gør det ikke. Og på vej væk derfra, så dykker et af de her fly så langt ned, at det er kæmpestort. Jeg har aldrig set et fly, altså et militærfly, være så stort, fordi det er så tæt på, så jeg smider mig ned på jorden. Og mens jeg gør det, kan jeg høre, at nogle af talebanerne de griner. Så det er to forskellige livsopfattelser, der møder hinanden her.

Det må man sige.

Ja. Og lige efter, så går vi ind i en moské, hvor vi gemmer os, og det er dér, hvor jeg siger til kameraet, at jeg virkelig skræmt. Fordi det kan let gå galt. Heldigvis for mig så bliver vi ikke bombet af de her NATO-fly, og det har noget at gøre med, at NATO har besluttet sig for ikke at hjælpe afghanske soldater, medmindre de er ved at blive løbet

over ende. Og de var heldigvis ikke i den situation dér, for ellers havde de bare dræbt os. Vi kunne være blevet udraderet fuldstændigt.

Det er dramatiske scener. Det er en dramatisk start. Denne serie hedder jo Den Yderste Grænse, og der er vist ingen tvivl om, at den betegnelse passer på dit arbejde. Nagieb, du er journalist, nok en af Danmarks mest frygtløse krigskorrespondenter. Du har gennem mange år dækket konflikterne i Gaza, Afghanistan og i Syrien. Og i dag skal du fortælle, at du rapporterer fra krigszoner rundt om i verden, fordi du vil have, at vi forstår dem mere nuanceret, og du ønsker at give en stemme til dem, som ikke har en. Hvilken historie er den vigtigste, du har fortalt?

Jeg synes, der er rigtigt mange vigtige historier, som jeg fortalt. Fordi hvis man skal løbe en risiko eller mange risici, som jeg har gjort, jamen så skal de historier være enormt vigtige. De skal være så vigtige, at man tænker, at man tør komme til skade. Altså man skal være forberedt på, at det værste kan ske. Kan overgå én. Men den historie, som jeg umiddelbart kommer i tanke om, hvor jeg tænker, at den var ekstrem vigtig, det var, da jeg dækkede Østaleppo i det oprørskontrollerede Syrien i udgangen af 2015. Der var området ved at blive fuldstændigt tæppebombarderet af syriske regimefly og russiske fly. Og der var virkelig få journalister. Jeg tror kun, vi var to-tre stykker i en periode på et halvt år, som vovede at rejse ind dér. Det var også rigtigt svært at komme ind. Den tyrkiske grænsekontrol var blevet strammet op, og grænsen var nærmest hermetisk lukket, og jeg blev faktisk også fanget på vej ind og fik bank af de tyrkiske grænsevagter.

Ja, jeg husker, at jeg så billeder, hvor du var blevet tæsket.

Ja, og jeg tror simpelthen, at det faktisk havde været umuligt at blive smuglet ind på det tidspunkt. Det var det så også. Men så smed de mig ind over grænsen til Syrien igen, og det var, er jeg overbevist om, fordi at de vidste, de havde tæsket en vestlig journalist, og så skulle de stå til ansvar de er grænsevagter for deres overordnede. Så de lod mig rejse ind i Syrien.

Det er jo helt absurd.

Ja, helt absurd. Så et eller andet sted var det heldigt for min dækning, at jeg fik bank, fordi ellers havde jeg ikke fået lov til at komme ind. Så havde de sat mig i detentionen.

Du ser meget positivt på situationen.

Så jeg så det positive i det.

Du siger, at der er flere andre journalister. Er du alene?

To-tre stykker. Nej, det er nogle af dem, som har været der over en halvårig periode. Så det vil sige, jeg tror, der var en journalist fra CNN, som også havde været derinde, men hun havde fået lov af de tyrkiske myndigheder. Det var kun bestemte - altså det var et eller andet med, at man skulle kende folk for at få lov til at komme ind, selvom det officielt var forbudt at rejse ind. Det var deres korrespondent, der hedder Clarissa Ward. Og så var der en anden journalist også. Jeg kan ikke lige huske, hvem det var. Men det var kun os tre, der dækkede det hårdest ramte område i verden, altså af krig. Den største humanitære katastrofe på det tidspunkt.

Og der rejser jeg ind, og jeg laver to dokumentarfilm. Den ene om bombardementerne, de russiske bombardementer, og den anden om De Hvide Hjelme.

Og fortæl, hvem De Hvide Hjelme er.

De Hvide Hjelme er en gruppe frivillige syrere, som får hjælp, økonomisk hjælp og logistisk hjælp, fra vestlige lande. Men det er nogle, som redder ofre for luftangreb, fra artilleriangreb. De er civile. De er ikke parter i krigen. Men det er en gruppe meget idealistiske typer, som risikerer deres liv dagligt for andre mennesker.

Jeg har set din film, og det er jo vanvittige billeder, der udskiller sig. Det lader til, at de simpelthen er på standby. Altså lige så snart at en granatbombe rammer, så rykker de ud som nogle af de første for at kunne redde folk i murbrokkerne og så videre. Det er altså et ekstremt barskt arbejde, de har.

Ja, ekstremt barskt arbejde. Enormt imponerende og beundringsværdigt fordi de flere gange om dagen udsætter sig selv for livsfare, fordi typisk så rykker de ind i områder, som stadigvæk er ved at blive angrebet. Og selv når der ikke bliver angrebet det sted, de rykker ind, så er der en overhængende risiko for, at helikoptere og fly vender tilbage og bomber det samme sted, fordi det er blevet dokumenteret, at både regimefly og rus-

siske fly gik efter hjælpearbejdere, som prøvede at redde folk ud fra murbrokkerne. Så på den måde er det noget det mest imponerende, jeg nogensinde har set.

Fortæl, hvordan du er til stede med dem. Hvordan, rykker du ud med dem?

Jeg rykker ud med dem, ja. Enormt nervepirrende fordi, som jeg selv har beskrevet, man ved, at der kan komme fly, og der kan komme helikoptere, og det gør der også nogle af de gange, hvor vi er ude. Jeg rykker ud med dem, jeg får lov til at hoppe ind på bagsædet eller forsædet, og så er jeg alene. Det er mig selv, der filmer. Og så taler jeg nogle gange til kameraet. Og det meste af tiden filmer jeg selvfølgelig dem og det, jeg observerer. Så rykker vi ud, og så løber jeg bare efter dem.

Taler du arabisk?

Jeg taler meget lidt arabisk, sådan helt basalt. Altså, det er på samme niveau som de danskere, der plejer at rejse til Malaga, ikke? Donde esta el bar? Det er sådan noget. Så det er sådan noget: Hvor er den gade? Hvad hedder du? Jeg kan godt interviewe folk på sådan et helt basalt niveau.

Fortæl om en episode med De Hvide Hjelme, som jeg kunne forestille mig, der er rigtig mange af. Kan du give os et nedslag på en vigtig historie med dem?

Jamen, af de vigtige historier med De Hvide Hjelme der er en episode, hvor vi rykker ud. Der har jeg også optaget. Altså, jeg er heldigvis ikke til stede, mens det sker. Men der rykker vi ud et sted, hvor der er en ældre mand, der er blevet dræbt på gaden. Men inden vi kommer derud, så får vi at vide, at der er en anden, der har været derude. Altså, der var en anden bil, der er nået frem før os, og der er én af dem, en ung fyr der hedder Achmed, han bliver ramt af et granatfragment eller et bombefragment, fordi de angriber det samme sted for at ramme hjælpearbejderne. Så han bliver såret. Han får en flænge i sit lår og bliver taget på hospitalet. Han mister en masse blod, men heldigvis overlever han. Så der får jeg et levende eksempel på den risiko, som de løber. Og det var også bare enormt imponerende igen, for at bruge det ord, at se, hvordan de tacklede det. De tackler det med humor, og de var enormt omsorgsfulde over for Achmed, da han kommer tilbage igen fra hospitalet. Og de sidder og laver sjov. Altså, det er virkeligt livsbekræftende scener, som jeg var vidne til efterfølgende.

Og så var de klar igen samme aften til at rykke ud, selvom det lige var sket. Og de var klar til at rykke ud dagen efter også.

Og det er jo formentlig folk, der allerede har mistet pårørende, familiemedlemmer, og som alligevel på en eller anden måde nu bruger deres liv og deres energi til at hjælpe dem, der virkelig har brug for det.

Det gør de. Og nu taler vi om De Hvide Hjelme, men én personlighed, som virkelig rørte mig også i Syrien, det var halvandet år inden, jeg var sammen med De Hvide Hjelme i 2014 - for at nævne personer, der har gjort indtryk på mig - en ambulancefører, som hed Abu, som havde mistet to børn, tvillinger, under et luftangreb. Og i stedet for at lade sig slå ud af det, jamen så havde han meldt sig som frivillig som ambulancefører og reddede andre menneskers liv, Andre børns liv. Risikerede sit liv dagligt. Han brugte simpelthen den her tragedie som en motor til at kunne hjælpe andre mennesker. Og jeg interviewede ham flere gange, og hver gang han talte om sine børn, så begyndte han at græde. Han var ikke kommet over det. Det var meget tæt på ham. Men han græd også, når han talte om de andre børn, som han så. Så det var ret trist. Det var enormt smukt, samtidig med at det var enormt trist, fordi det var en mand, som havde oplevet det værste, et menneske kan opleve: at miste sine børn. Og han gennemlevede det igen og igen hver uge, når han så andre børn blive dræbt eller blive såret. Og det sad han og fortalte mig. Og det var virkelig rørende. Det var så brutalt, men enormt rørende. Men det var også inspirerende, og det er én af de - Der er masser af grunde til, at jeg vender tilbage til nogle steder. Og det er for ligesom at nuancere de historier, man har om krigene og miljøerne og menneskene, men det er også for at fortælle historier om inspirerende mennesker som ham, som giver én håb og en tro på menneskeheden.

Når du taler, Nagieb, så kan man jo ikke lade være med at tænke på ti nye spørgsmål, der dukker op: også hvad det gør ved dig, og hvordan du finder energien og kraften til at kunne dokumentere de ting. Og de starter jo før Syrien, og vi vender tilbage til Syrien lidt senere i vores snak her.

Men du har jo brugt rigtig lang tid på at være i Afghanistan, og der har du været, ved jeg, fordi du også gerne ville give en stemme til dem, du mente, der ikke havde den. Og du laver jo også for nogle en kontroversiel beslutning i Afghanistan. Du bliver embedded. Du ønsker at dokumentere krigen fra i gåseøjne "fjendens" side. Du bliver embedded med Taleban. Prøv at fortælle, hvad det betyder.

Jamen, jeg tror jo på, at vi som journalister skal agere neutralt. Vi skal portrættere virkeligheden, vise den som den er. Og det mener jeg ikke, man kan, hvis man kun dækker den fra den ene side, og det gælder uanset hvilken konflikt, vi taler om. Og der er mangler perspektivet fra de områder først og fremmest, hvor Taleban regerer, fra de civile, der bor i talebanernes område, men også fra talebanerne selv. Man taler rigtigt meget om dem. Men jeg tænker helt fra begyndelsen af min karriere: Hvad er den bedste måde at forstå fjenden på? Jamen, det er ved at tale med dem.

Og det er der ikke nogen, der gør?

Det er der ikke nogen, der gør i Danmark. Der er virkelig få journalister, der gør det internationalt. Og de kan nærmest også tælles på én hånd, dem der har gjort det. Og der er også mange, det er gået galt for. De er endt med at blive kidnappet, fordi det er en fjende, som ikke er lige så organiseret, og der er rigtigt mange... Altså der er også ideologiske talebanere, men der er også altså banditter, hvis man kan kalde dem for det. Jeg ved godt, at nogle mener, at alle talebanere er banditter, men der er talebanere, som ligesom tror på deres sag, og så er der talebanere, som bare er opportuniste og er i bevægelsen for lave penge.

Så der er to risici. Den ene er, at der er nogen, der bare vil lave penge på én. Og den anden er, at du ender hos nogle ekstreme typer, som bare lader som om, at de giver dig access, adgang, men i virkeligheden vil de bare kidnappe dig, fordi du er en vantro i deres øjne, fordi du ikke er en af dem.

Du beslutter at tage til Afghanistan for at blive embedded. Prøv at fortælle, hvad det begreb betyder.

Jamen embedded betyder, at man får lov til at være et sted med nogle militante aktører, soldater eller oprørere. Men det betyder, at man skal indrette sig efter de krav, som de har. Det vil sige, de har en præmis om, hvad man må, og hvad man ikke må. Men samtidig med det lover de også at beskytte én.

Og alle dem, der har gjort noget lignende i forvejen, de har gjort det danske journalister med dansk militær. Det vil sige, det er de briller, man ser det igennem. Det er de rammer, man bliver nødt til at arbejde indenfor.

Ja, og der er store udfordringer med at være embedded, fordi det betyder, at du ikke har den samme bevægelsesfrihed af sikkerhedsmæssige årsager som dansk journalist hos danske soldater eller hos amerikanske osv. Og som vestlig journalist hos talebanerne også. Det gør, at du ikke måske kan få adgang til alle de områder, du har lyst til at være. Du kan ikke tale med alle dem, du har lyst til. Men også den der usynlige afskærmning, der kommer. I og med du er sammen med nogen, som nogle andre ikke kan lide, så kan det være, at det allerede dér gør, at du overhovedet ikke kan tale med nogen bestemte typer. For eksempel civile, der er bange for udenlandske tropper eller ikke kan lide udenlandske tropper, de vil måske afholde sig fra at tale med dig. Eller omvendt hvis jeg er sammen med talebanerne, så er det det samme problem bare med omvendt fortegn.

Hvordan kommer en aftale i stand?

Jamen, det gør den ved, at man først og fremmest bruger rigtig meget tid i et område, lærer rigtig mange mennesker at kende, får et fortrolighedsforhold til nogen på et plan, hvor du skal være venner. Det kan ikke kun være professionelt. Og i mit tilfælde, jamen der - det klip, som vi hørte - den aftale, som sikrede mig adgang til et område, der hedder Charkh i Logar, den gik igennem en af mine venner, kolleger, i Afghanistan, en afghansk journalist, som havde en gammel klassekammerat og en rigtig god ven, hvis storebror var talebaner.

Og det er ikke for langt ude i leddene?

Nej, det er det ikke, fordi min kammerat og hans ven er enormt tætte. De er nærmest ligesom familie. Og hans vens bror, det var jo familie. Og når det går på denne her måde, hvor der er 100 procent tillidsforhold hele vejen igennem, jamen så ville et eventuelt forræderi være så stort, at det ville smadre rigtig mange ting rent socialt.

Det ville få en konsekvens for andre.

Det ville have en konsekvens for andre mennesker.

Den aftale, I laver, hvad indebærer den?

Jamen, aftalen indebærer faktisk, at jeg får adgang til at være i TAC i en uge cirka.

Det er hvorhenne?

Det er i det østlige Afghanistan i en provins, der hedder Logar. Og det ligger ikke så langt væk fra Kabul, faktisk. Charkh ligger kun halvanden times kørsel fra Kabul. Aftalen indebærer... Jeg beder om at få adgang til at tale med talebanere, med deres kommandanter. Jeg beder om at få lov til at filme deres domstole. Jeg beder om at få lov til - senere får jeg også lov til at filme dem, mens de er i krig. Det sker lidt pludseligt. Det var ikke en del af intentionerne.

Så konflikten raser mellem talebanerne på den ene side og så afghanske sikkerhedsstyrker og deres vestlige partnere.

Ja, på den anden side. Og jeg beder også om adgang til de civile, og jeg spørger, om jeg kan få frit lejde i Charkh. Fordi det der er problemet med at være embedded nogle gange hos vestlige soldater eller hos oprørere forskellige steder i verden det er, at af sikkerhedsmæssige årsager, for eksempel hvis du er dansk journalist, så er aftalen, at hvis du er med dem, jamen så kan du ikke bare rende rundt i Gereshk helt alene på egen hånd. Eller for mit vedkommende i det område, jamen så kan jeg måske ikke få lov til at rende rundt i Charkh - altså den risiko er der - på egen hånd. Af sikkerhedsmæssige årsager ville de også sige, men det kan også være, fordi de gerne vil styre mig og kontrollere mig og sørge for, at jeg taler med de rigtige mennesker.

Kan de tale frit? Altså du havde intentionen og forhåbningen om, at du ville ud og tale med lokale civile, som forhåbentligt kunne nuancere billedet af denne her konflikt. Og også hvem er Taleban? Hvem tør man som lokal sætte sin lid til? Militæret er der kortvarigt, de forsvinder igen. Det er den lang historie, man har som afghaner, forestiller jeg mig. Der har været russere, der har været alle mulige andre. Hvem kan man sætte sin lid til? Ikke lid til. Men Taleban er der, man må indordne sig. De lokale civile tør de tale frit med dig, når Taleban er i nærheden?

Det der sker er, at jeg bliver placeret hos en familie, en civil familie i Charkh. Og det, der overrasker mig, er, at der er ikke nogen, der holder øje med mig. Altså, jeg forlader

sammen med min lokale afghanske stringer, lokale samarbejdspartner, en anden journalist - Jeg forlader det her hjem og går rundt i Charkh, uden at der er nogen, der overvåger mig.

Så der er stor bevægelsesfrihed,

Der er stor bevægelsesfrihed. Jeg har ikke nogen overfrakke, og det overrasker mig. Og de første par dage, hvor jeg filmer meget med dem, der taler jeg også med nogle civile på gaden. Og det, der overrasker mig i Charkh, det er, at der er nogle enkelte civile, som faktisk ikke kritiserer regeringen. Jeg spørger dem om, hvem de synes om: Taleban eller regeringen? Og så siger de, at de er begge fine nok. Så det virker, som om Charkh er et område, hvor der er lidt mere ytringsfrihed end i andre Talebankontrollerede områder. Fordi det prøver jeg senere. Der kommer jeg andre steder hen, hvor folk simpelthen slet ikke tør sige noget neutralt om regeringen. Så det vil sige, at lidt ytringsfrihed er der åbenbart i det område. De virker ikke bange. Og de talebanere, som er der, de unge mænd, der er i bevægelsen, de virker, som om de er viklet fuldstændigt ind i klanerne i området. Så det er familiemedlemmer alle sammen. De kender hinanden på kryds og tværs af folk.

Kan du ikke prøve at fortælle, hvordan sådan en familie lever? Hvem er de? Hvordan ser derud? Deres hus og sådan.

Jo, det vil jeg gerne. Men bare lige for at tage den videre før, fordi efterfølgende der går jeg også rundt og taler med civile uden talebanerne og interviewer dem. Og efterfølgende så kommer jeg tilbage til Kabul på lang afstand fra det område, hvor jeg også møder folk fra Charkh og ligesom får bekræftet nogle af de informationer, som også fik fra folk dér. Og der få jeg, føler jeg, et meget gennemlyst indtryk af, hvordan situationen er i området. Det var bare, fordi du spurgte mig.

Men i forhold til familien, hvordan sådan en familie er? Jamen, i Afghanistan der bor størstedelen af befolkningen ude på landet, og de bor typisk i sådan en slags gård, som er omkranset af nogle mure. Og de har typisk husdyr. Og de fleste afghanere er enten småhandlende eller bønder. Og den her familie de er bønder, de dyrkes simpelthen markerne. Og grunden til, at der er høje mure, det er af praktiske grunde selvfølgelig, men det har også noget at gøre med privatlivets fred, fordi afghanere lever meget segregeret. Altså, der er kønsadskillelse, meget streng kønsadskillelse, især i landsbyer-

ne. Og jeg ser for eksempel aldrig kvinderne i familien. Jeg er i et gæsteværelse, og hvis jeg bevæger mig ind andre steder, så er der blevet sørget for, at der ikke er nogen af det modsatte køn i det område.

Forstår de, hvad du vil dét, den familie, du bor hos?

Familien er enormt gæstfri, og de forstår godt, hvad det er, jeg vil, og de er meget hjælpsomme også.

Tror du, at de tænker: Her kommer der én, der faktisk forsøger at forstå, hvem vi er, og hvordan det er at bo midt i sådan en konflikt?

Ja, altså det er mit helt klare indtryk, at de gør det. Jeg kan mærke det på dem, og jeg har jo også den fordel i Afghanistan - modsat Syrien - at jeg taler et af sprogene i Afghanistan, som de også taler i den her by her. Så der er ikke nogen mellemregninger, som går min næse forbi. Altså, jeg kan høre, hvad de taler om, og jeg kan også mærke deres tone, altså hvordan den er.

Hvad siger de om at bo midt i sådan en konflikt?

Jamen, de siger, det forfærdeligt. De føler, at de er som en lus mellem to negle, siger de. Altså de fleste er jo civile. De fleste er jo ikke militante i Afghanistan. Altså, de er jo hverken på den ene eller på den anden side. Det er bare almindelige mennesker, som prøver at leve deres liv, men de bliver igen og igen fanget imellem konfliktens parter. Og de ender altid i situationer, hvor de bliver anklaget for at samarbejde med fjenden, fordi de ikke vælger at samarbejde sjovt nok, paradoksalt nok, fordi de ikke vil samarbejde med de afghanske sikkerhedsstyrker eller talebanerne. så anklager parterne dem for, at de er loyale over for de andre.

Du havde forud for det her projekt også lavet en film. Jeg tror, det ligger forud: My Afghanistan. Er det ikke rigtigt? En film, hvor du, så vidt jeg husker, havde uddelt mobiltelefoner til lokale, for at de kunne fortælle om deres hverdag. Så du havde et indtryk af, hvordan det kunne være, hvad for nogle historier, der kom frem. Hvad lærte du af det projekt med mobiltelefonerne, at de kunne filme deres hverdag?

Jamen, intentionen med hele det projekt var, at man skulle blive klogere på afghanerne på deres egne præmisser. Jeg gav dem mulighed for at fortælle deres egne historier på deres måder. Og jeg prøvede ikke at iscenesætte en virkelighed, som man tit gør bevidst som dokumentarist eller andre gange ubevidst. Man kommer til at skabe en virkelighed, fordi du stiller nogle ledende spørgsmål, du søger nogle bestemte steder hen. Man kan ikke lade være med det, fordi nogle ting sidder bare fast i én. Men ved at give dem telefonerne, så fjerner man hele det der filter og får det helt nedefra fra dem selv.

Og så er der selvfølgelig en redigeret virkelighed, i forhold til hvordan du får det ind, men du havde håbet på, at det kunne blive mere ægte.

Ja, ja. Og der er selvfølgelig en redigeret virkelighed efterfølgende, fordi jeg skal sidde og klippe det. Men jeg prøvede så vidt muligt, at den film, som blev slutresultatet, blev så repræsentativ som muligt, at det ikke kun handlede om krig, fordi det er det heller ikke, når man bor i et konfliktområde. Der er rigtigt meget familieliv i dokumentaren. Der er rigtigt meget sjov og ballade. Men der er også krig, og det er det, hverdagen er for mange afghanere: Det er et helt almindeligt liv, som konstant bliver afbrudt af noget krig. Og nogle gange er det noget krig, som er lidt langt væk, men som er generende alligevel. Og andre gange så er det altså uhyggeligt tæt på.

Det er det, vi glemmer, i den her konflikt. Det er, at der nogle der bare prøver at leve deres liv, mens krigen bogstaveligt talt raser i deres baghave.

Is he filming for the Taliban? [lyde fra optagelse]

Det er nogle meget rørende billeder fra den film, som jeg også har set. Nogle drenge der leger og snakker om piger, og det er i gåseøjne "hverdag". Og pludselig så rammer bomberne. Og ham, man har fulgt, sidder på sit værelse og hører bomberne, der springer udenfor, og så kommer virkeligheden tæt på. Den film, tror du, den var med til at kunne give dig den credit og tillid, der gjorde, at du kunne blive embedded hos Taliban?

Nej, det tror jeg ikke. Fordi den er slet ikke blevet set af lige præcis den gruppe. Der var nogle sikkerhedsmæssige ting, som gjorde, at vi faktisk havde en ting skrevet ind i kon-

trakten om, at den ikke skulle vises i Afghanistan dengang. Den er så blevet vist i Afghanistan senere. Så det er ikke film, der har hjulpet mig tættere på.

Så det er ikke sådan, så de havde hørt om, at du havde været der før?

Nej. Men de havde hørt om mig, da jeg har været der efterfølgende, fordi den film fik premiere i udgangen af 2012. Men efter det har jeg jo været i Afghanistan og lavet nogle forskellige ting. Og lidt havde de hørt om andre ting, som jeg havde lavet derfra.

Reaktionerne på, at du blev embedded, kan du fortælle om dem? Blandt andet blandt kollegaer?

Ja, de fleste reaktioner, jeg fik, var skulderklap og ros fra kollegerne, og det var altså min første dokumentar, hvor jeg var embedded med Taleban. Jeg har lavet flere efterfølgende. Men den blev også vist rigtig meget forskellige steder og fik meget opmærksomhed, internationalt også. Så overvejende positive tilbagemeldinger. Men der har været lidt kritik, men det var de sædvanlige, hvad skal jeg kalde det for, hoveder - En enkelt officer her i Danmark, som er debattør, og sådan nogle, som sagde, at jeg lige så godt kunne begynde at give pædofile mikrofonen også, hvis jeg nu gav Taleban mikrofonen. Det var lidt, du ved, nogle medier, som prøvede at italesætte - eller det var ikke mange medier, det var faktisk kun ét medium - som iscenesatte noget kritik, fordi man ikke kunne finde det.

Men når man hører det her, at du har været embedded hos Taleban, så tænker man, at det må være ekstremt farligt, dramatisk. Du er ude på slagmarken med dem. Giv et eksempel på det.

Jamen, det er enormt grænseoverskridende, fordi at når man er embedded med vestlige soldater, jamen så bliver man glad, når man hører lyden af jagerfly, fordi de er jo på vores side. Det vil sige, at hvis man får problemer, så kan de komme og redde dagen. Her er det helt omvendt. Du er sammen med en i hvert fald materielt underlegen part. Og det er nogle som også tager lidt lettere - eller meget lettere - på livet. De meget fatalistiske. Og nogle af dem ser endda frem til at blive dræbt og blive martyrer. Så det er en helt anden tilgang til sikkerhed. Det er ikke alle sammen, der har den der lemfældighed, skal det lige siges. Men de er mere tilbagelænedede, de er mere uprofessionelle, og

de er mere udsatte også, fordi når du sidder oppe i et fly eller en drone, så kan du zoomer helt ind på dem, især når der er lyst. Og så kan man bombe folk fra lang afstand. Så man er enormt sårbar, enormt nøgen og udsat. Og det var meget nervepirrende.

Du er på slagmarken på et tidspunkt med en gruppe Talebankrigere, hvor også til din overraskelse nogle af dem faktisk er selvmordsbombere. Altså de skal - uden du havde fået det forklaret - så skal de ud på en aktion. Kan du fortælle om den oplevelse?

Ja, altså jeg er sammen med den her gruppe af talebanere, som prøver at løbe en afghansk militærbase over ende. Og der er en fortrop, og vi er bag fortroppen. Og da vi så når frem til et bestemt sted, så peger en af de her unge talebanere, som vi har med, og siger: "Prøv at se deroppe. Zoom lige ind med kameraet." Og så zoomer jeg ind, og så kan jeg se to eller tre mænd løbe mod basen. Og så fortæller han mig, at det er selvmordsbombemænd, som prøver at sprænge porten i stykker, så de andre kan løbe ind.

Det er dér, det går op for dig?

Ja, der går det op for mig.

Ej, hvad der sker?

Jamen, de prøver at komme ind, men de er vakse de afghanske sikkerhedsstyrker, og de får ram på den ene af dem. Han dør. Men den anden eller de to andre overlever. Altså, de formår ikke at komme over og sprænge den der baser. Så deres mission lykkedes ikke, og de mister to mænd den dag, talebanerne. Og dagen efter der er jeg faktisk til deres begravelse også, hvilket også er en unik oplevelse at komme til talebanernes begravelse, ikke? Hvor de bliver hyldet.

Det er jo en helt absurd historie. Det er nogle folk du har - jeg ved ikke hvor lang tid du har været sammen med dem, men du har jo mødt de dér to mænd. Hvordan påvirker det dig?

Jamen altså, det er jo ikke to mænd, som jeg ligesom har siddet og talt med, fordi jeg møder ret mange. De er ret mange i en moské. De sidder i en moské og forbereder sig om natten, ikke? Men det påvirker da mig på dén måde, at de lige pludselig ikke er tal

og statistik. Det er jo mennesker af kød og blod, og det er jo dét, der er en krig. Det er, at jo mere man kan dehumanisere modstanderen, jo mere afstand der er, jo lettere er det at gå i krig.

Og jeg sidder jo altså og spiser med nogle af dem, drikker te med nogle af dem. Og der er nogle af dem, der tager lidt pis på mig. Altså, det er noget helt anderledes, end hvis jeg havde siddet hos de afghanske sikkerhedsstyrker, og de fortalte mig, at de havde dræbt to talebanere, to selvmordsbombemænd. Så havde jeg bare tænkt på dem som nogle gale ekstremister.

Og ja, det er altså en stor del af de talebanere, jeg ikke sige hvor mange af dem, men de var ekstremister. Der er nogle af dem, de er bar med dem, fordi det er det mindste onde. Men der også nogle, der virkelig tror på sagen. Men det er jo en sandhed. Men en sandhed som mangler nogle dimensioner, som mangler nogle lag. Alle mennesker har mange lag, og man ser aldrig de forskellige lag hos en dæmoniseret fjende.

Som journalist sidder du og ærgrer dig over, at du ikke vidste, at de skulle sprænge sig selv i luften, så du faktisk kunne have snakket med dem dagen før? Spurgt dem om, hvorfor de var villige til at gå så langt?

Ja, det gør jeg.

Og så møder du deres familie dagen efter. Hvordan påvirker det dig det møde?

Jamen, jeg interviewer faren til en af de afdøde. Og det er en dokumentarserie på to afsnit, og anden episode handler om livet i en Taleban-by. Første episode handler om slaget, som jeg fik lov til at overvære, men andet afsnit begynder med, at jeg interviewer faren, lige efter hans søn er blevet begravet. Og han er tårevædet, altså han har tårer i øjnene. Men han står og siger, at han er stolt af at hans søn er død. Han er glad. Men jeg kan også se, at han er trist, at han er ked af det. Så det er bare sådan en facade, han har på, fordi det forventes, at han skal være stolt, fordi hans søn er blevet martyr. Og jeg også kan også se på ham - det er en ældre mand - at selvfølgelig ville han gerne dø før sin egen søn. Der er ikke nogen, der vil overleve sin egen søn.

Og det påvirker mig at se, at så fattige mennesker - fordi jeg kan se, at det er en fattig og slidt mand - at de er fanget i den her onde spiral. Fordi det er jo en del af den her tragedie. Det er at de her fodsoldater, der dør, det er jo fattige, unge mænd på begge sider, som kæmper ofte, fordi at de fleste af dem er jo ikke ideologiske, det er jo nogle,

som kæmper med Taleban, fordi de får løn af dem. Eller fordi de måske er tvunget til det på en eller anden måde.

Kæmper nogle andres kamp?

Ja, og socialt pres. Eller at der er overgået dem nogle dårlige ting, fordi den afghanske regering, altså deres folk er heller ikke Guds bedste børn. Der er rigtig meget korrupsion. Der er rigtig meget undertrykkelse. Og i denne her by så jeg også, at der var nogle civile hjem, der var blevet bombet af afghanske sikkerhedsstyrker. Så det kan også være hævn, at man ser Taleban som et mindre onde lige præcis dér, fordi man har oplevet den afghanske regerings domstol og politi, som har været korrupte.

Jo mere krig og mere konflikt, jo mere modtryk vil der kunne komme.

Lige præcis, og så bliver det lettere for en gruppe som Taleban at rekruttere dem. Så der er alle de her lag i denne fortælling om den her krig, som jeg synes er vigtige at fortælle.

Hvordan har du forberedt dig på det her? Altså rent journalistisk, men også følelsesmæssigt menneskeligt. Har du talt med andre journalister om det her - folk, der har haft andre erfaringer fra andre krige og konfliktzoner, som du kan lære noget af?

Jeg vil sige, at de første ture, jeg havde dernede, der havde jeg ikke så mange, jeg kunne spare med, altså fordi at der er så få mennesker, der har gjort det her. Jeg havde talt med én, som havde prøvet at blive kidnappet, men jeg har jo også selv - altså, det er jo en meget lang historie, at jeg har selv prøvet at blive kidnappet i 2008, hvor jeg prøvede at gøre det samme.

I Afghanistan?

I Afghanistan af en lokal Talebangruppering i Helmandprovinsen. Så jeg havde ligesom også mine egne dårlige erfaringer, kan man sige på den måde, som havde gjort, at jeg var blevet mere forsigtig. Altså hvor forrykt det end kan lyde, så var jeg blevet meget mere forsigtig, da jeg lavede det her, fordi jeg havde taget mange flere forholdsregler end første gang, hvor jeg blev kidnappet.

Nagieb, alle, der sidder og lytter med nu inklusiv mig selv, vil jo tænke: Hvad siger din familie? Du er jo gift. Du har børn. Hvordan retfærdiggør du, at du tager ud i verden og sætter dit eget liv på spil for at fortælle andres, når der er et liv herhjemme?

Jamen, den måde jeg har retfærdiggjort det over for mig selv på, er, at der er nogle konflikter i de områder, der er nogle tragiske situationer, nogle mennesker, som lider, og som har brug for hjælp og opmærksomhed. Og jeg ser de journalister, som laver den her slags arbejde, som en slags mellemlid, et vigtigt bindeled til det, der har foregået dernede. Fordi de informationer, som kommer dernede fra, de er vitale til at træffe de rigtige beslutninger til at hjælpe nogle af de her mennesker. Til at give dem en stemme, så man ikke glemmer dem. Både de heroiske mennesker, som gør noget, og ofrene også, men også fjenderne. Så vi forstår, om vi tyr til de midler, når vi prøver at løse konflikterne. Så jeg ser os selv som en meget essentiel spiller i verden, og det er den måde, jeg retfærdiggør det på.

Og jeg har det sådan lidt... Jeg har altid haft den filosofi, at tænk, hvis jeg sad dernede, tænk, hvis jeg sad der med mine børn, og folk ikke ville gøre det her. Og jeg har det også lidt sådan med det, at man kan altid sige, at det er nogle andre, der kan gøre det. Men så bliver det aldrig gjort, hvis man sender den videre hele tiden.

Forstår de det?

Altså min kone hun støtter mig. Hun har støttet mig 100 procent - med forbehold altid. Og i perioder har hun sagt, at hun ikke ville have, jeg skulle rejse. Efter min kidnapning, som virkelig var forfærdelig for mig, men også forfærdelig for min familie, der holdt jeg også en lang pause. Men efter næsten to år så gik jeg i gang igen på mere forsigtig vis og ikke lige så risikable missioner. Og der fik jeg faktisk hendes opbakning, og det er altså en virkelig stor ting. Jeg vil sige, at min kone hun er måske modigere end mig, når hun lader mig gøre det. Fordi det er hende, der kommer til at stå alene, altså hvis der skulle ske mig noget. Det er jo forfærdeligt at dø. Men det er jo endnu mere altså forfærdeligt, vil jeg sige - altså, jeg ville aldrig have lyst til at overleve min egen kone. Altså, det ville jeg. Jeg ville hellere dø. Så på den måde kan man sige, at det er ekstremt modigt af hende at lade mig gøre det.

De journalister der er gået foran dig, hvem er det?

Altså i forbindelse med denne her slags dækning?

Ja, eller den måde du angriber tingene på.

Okay, altså jeg har i rigtig mange år været en kæmpestor fan af Robert Fisk, som har været journalist for Independent, og som har rapporteret fra Mellemøsten, og som jeg synes har afstereotyperet Mellemøsten. Fortalt nogle lag, som ikke er blevet fortalt. Ikke har været den der faldskærmsjournalist, som bare lige tog ned i et fremmed miljø, filmede og tog hjem igen. Brugte meget tid og havde utroligt netværk. En af de få mennesker, som interviewede Osama bin Laden, for eksempel. En af de få mennesker, som altid formår at tale med dem, som andre ikke får adgang til, og tager steder hen, hvor andre ikke tager til. Så det har været en kæmpestor inspiration for mig inden for journalistik.

Det skal dog siges, at det er en mand, som også har skuffet mig senere, fordi hans dækning af Syrien senest har været meget dårlig. Og det er jo netop fordi, han har udtalt sig og analyseret steder, hvor han ikke har været. Hans vartegn har altid været, han var dér, hvor andre ikke var. Men det er fordi, han har berettet, han har haft holdninger og analyseret oprørskontrollerede områder i Syrien, hvor han ikke rejste rundt. Og han er jo blevet en ældre mand, og det forstår jeg godt.

Ikke samme indsigt som tidligere.

Lige præcis. Fordi hans største styrke var, at han var selv de øjne og ører dér. Men så benyttede han sig af langdistancejournalistik, og det er problematisk.

Andre mennesker der har inspireret mig som barn: Jeg vil sige, at de første biografier, jeg læste, to af dem var sportspersonligheder, den ene var Muhammed Ali, og den anden var Pelé. Det var nogle, som ligesom mod alle odds formåede at løfte sig selv, men heller ikke at glemme deres rødder. Pelé huskede altid dér, hvor han kom fra, og var med til ligesom at løfte den favela, hvor han var fra. Mohammed Ali han blev en sportsstjerne - jeg ville også gerne være fodboldstjerne ligesom mange andre unge drenge - men han havde en stemme også i samfundsdebatten. Det syntes jeg var enormt stærkt og inspirerende, at han var én, som ikke bare hvilede sig på laurbærrene og hyggede sig med de penge, han havde tjent, men stadigvæk var en enormt vigtig stemme.

Den allersidste person, en politisk personlighed: Malcolm X - igen fra afroamerikansk

kultur - synes jeg var enormt inspirerende. Og der er et af hans citater - det er ikke ordret det her - som ligesom har været måske det vigtigste journalistiske citat for mig. Det er, at medierne er utroligt stærke, fordi de kan få bødlerne til at fremstå som ofre og ofrene til at fremstå som bødler nogle gange. Og det er noget, som jeg hele tiden er obs: Den magt vi har.

Og det rejste du til Syrien for også at kunne nuancere. For at kunne bringe nogle historier hjem fra Syrien. Jeg tænker også, at os der sidder herhjemme, som har hørt om den konflikt i så lang tid, havde måske brug for den slags andre historier, Nagieb, fordi vi efterhånden havde hørt så meget. Jeg har et lydclip, jeg gerne vil spille for dig:

They tried to save the patient, but they didn't succeed. And he died just in front of them and in front of me. It was quite rough.

Next door the news is broken to his mother, wife, and new son. The family want to see him, but while their colleagues clear up and gather his affects, staff are concerned it will be too much for them. [gråd].

Fortæl hvad der sker her.

Jamen, jeg er i Østaleppo, og det er mens jeg dækker arbejdet i Bayan-hospitalet, hed det. Og det er blandt andet under det ophold, hvor jeg var sammen med Abu, ambulancførereren som arbejder der. Men det er en mand, som er blevet ført ind i et operationsrum. Han har fået skåret en pulsåre over i sit lår, og de kæmper for at redde ham, personalet, men generatoren går simpelthen ud, så hans hjerte går i stå. Så fordi generatoren går ud, så kan de ikke genoplive ham. Så han ender med at dø på grund af de dårlige forhold, der er i området. Og familien sidder ved siden af.

Og du står midt i det.

Jeg står midt i det. Altså, jeg står og filmer, mens de kæmper for at redde hans liv. Og bagefter så sidder hans familie derude. Og hans mor og hans kone og hans søn, som er et barn, de får at vide. Og jeg er der, da de får det at vide, og de begynder at græde. Og det er forfærdeligt. Altså, det er virkelig altså en af de mest hjerteskrærende scener, jeg nogensinde har overværet.

Hvordan kan blive i det? Hvordan kan du stå dér?

Jamen, jeg tror bare, at det var rigtig hårdt. Men dét, at jeg har et kamera, det er ligesom om det er et filter. Så kameraet hjalp mig på en eller anden måde med at få det distanceret. Men det var stadigvæk hårdt. Og på et tidspunkt så slukker jeg bare for kameraet og tænker: Hvad fanden er det, jeg laver. Og den situation har jeg været i andre gange også. Altså det der med, at man bare føler sig dum, fordi man står dér med sit kamera, ikke? Men det dér, hvor det er vigtigst, faktisk. Det er dér, hvor det er vigtigst at blive ved med at filme, det er dér, hvor man føler sig dum. Fordi det jo bare er en familie, som hvis deres historie ikke bliver bragt, så er de jo glemt. Så er de bare tal og statistikker. Og det at jeg er dér og får legemliggjort de har tal og statistikker, det gør en kæmpestor forskel.

Og det kan du faktisk huske dig selv på midt i det? Fordi man forestiller sig jo en masse følelser: Vrede, afmagt og så videre. Men det husker du dig selv på, når du står i det?

Det gør jeg. Altså, jeg prøver hos mig selv på det, men jeg synes, det er svært. Jeg synes, det er en kamp nogle gange, fordi jeg er en ikke person, der kan lide at invadere folks privatliv. Jeg bryder mig ikke om det. Det er en hæmsko som journalist. Så det er ekstra svært for mig i forhold til gennemsnittet, tror jeg, fordi jeg er én, som er meget, hvad skal jeg sige, påpasselig med at overskride folks grænser. Ekstremt meget. Og det her er jo det mest grænseoverskridende. Det er jo en familie, sørger, mens deres elskede er død. Det kunne ikke være mere grænseoverskridende.

Hvordan bliver du ved? Hvordan kan du blive ved?

Altså i øjeblikket eller fremadrettet, tænker du?

Jamen, hvordan har du kunnet blive ved så længe? Altså, du er ikke knækket.

Jamen, det er jo ved at bearbejde de følelser, som man får. Og det gør jeg ved... Jeg har altid været en åben person. Talt meget om mine oplevelser. Kommer ud med det. Altså og dét at man føler, der er en nytteværdi i det, man gør. Det styrker mig et eller andet sted mentalt også.

Hvorfor er det vigtigt for os herhjemme i Danmark at høre de historier?

Jamen, det er enormt vigtigt for os at høre det, fordi verden er vævet sammen. Om vi vil det eller ikke vil det, så hænger verden sammen. Og sådan helt kynisk: Selv hvis man sidder i en lille flække her i Danmark eller på Vesterbro og tænker, hvad rager verden mig? Jeg har mit liv her. Jamen, så kommer verden til at konfrontere dig på et eller andet tidspunkt.

Mange vil nok tænke, naturligt nok: Kan jeg gøre en forskel ved det her? Det er alligevel langt væk. Jeg har hørt rigeligt.

Men det kan folk. Altså folk kan gøre en forskel. Mange bække små gør en stor å. Og hvis der ikke kom noget nødhjælp, noget støtte fra det internationale samfund, til nogle af de områder, så ville forholdene være meget værre. Hvis der ikke var et pres internationalt fra politikere, for eksempel, så ville våbenhvilerne vare i kortere tid, og fredsprocessen ville gå langsommere, hvis der overhovedet kommer én, og nogle massakrer ville blive gennemført i stedet for at blive undgået. Så dét, at der er nogen, som retter spotlyset mod de her steder, det gør, at meningsdannere, politikere, NGO'er, statslige aktører de kan agere på det. De kan agere på de her oplysninger.

Du har fortalt, at du har indrejseforbud i Tyrkiet og derfor ikke kan komme ned til Syrien. Men hvis du havde haft mulighed for fiktivt, at du kunne tage til Syrien i morgen, hvilken historie ville du fortælle?

Hvis jeg kunne komme til Syrien til Idlib-provinsen.

Der hvor krigen er værst nu?

Ja, det er dér, hvor krigen er værst, fordi størstedelen af Syrien er der ikke krig i lige nu. Regeringen, regimet, har indtaget de fleste områder. Og jeg kan heller komme ind til de regimekontrollerede områder, fordi jeg har fået at vide, jeg er sortlistet af myndighederne dér. Så der er to lande, jeg har indrejseforbud i. Men hvis jeg kunne komme ind, så ville jeg rejse Idlib.

Det nordvestlige Syrien.

Lige præcis. Som er underlagt en oprørsgruppe, der hedder HTS - forkortelse af Hay'at Tahrir al-Sham. Og så ville jeg fortælle de civiles historie, fordi det er et område, som regimet af og til forsøger at invadere, og der er rigtigt mange civile, der bliver dræbt hver gang. Og det er et område, som er fyldt med internt fordrevne flygtninge, som lever under de værste forhold. Og samtidig med det så er den oprørsgruppe, som kontrollerer området, de er også brutale og undertrykker dem. Så der er en masse civile, som er klemt som en lus mellem to negle, og som er glemt af størstedelen af verden lige nu.

Og når du siger glemt, så er det, fordi der ikke er andre, der dækker den på den måde, du gerne vil have, den skulle dækkes?

Det er glemt, fordi der ikke er nogen, som dækker den i så høj grad som området... Altså den samlede mediestand gør ikke nok for at dække den. Og det er der gode grunde til for nogles vedkommende, og for andres er der ikke gode grunde til det. Altså for nogle er det ren sikkerhedsprocedure, fordi det er farligt at være der, og det forstår jeg. Men for andre mediers vedkommende er det, fordi Syrien ikke længere er en sexet krig, hvis jeg skal bruge det ord. Det er jo, fordi der ikke er nogen umiddelbar terrortrussel altså typisk i en faktor, som gør, at man interesserer sig for et sted. Da Islamisk Stat var på sit højeste, så ville hele verden gerne dække Syrien. Men nu er Islamisk Stat nærmest nedkæmpet. De eksisterer kun i små celler i dag. Og Hay'at Tahrir al-Sham er ikke en trussel mod de vestlige samfund, så derfor er det heller ikke sexet på samme måde.

Så Syrien er ved at blive uinteressant? Eller det er den allerede?

Ja.

Nagieb, tusind tak for din kamp og dine historier. Og jeg håber, vi kommer til at høre mange flere fra dig, selvom der måske går noget tid. Tak fordi du ville komme i dag.

Selv tak for invitationen.

Den Yderste Grænse er produceret af kontoret Juhl for Nationalmuseet og Radio Loud. Find serien på vorestid.dk eller dér, hvor du normalt finder dine podcast.